

ELENEI PERTICARI DAVILA, BUNICA MEA

Irina GHICA-CANTACUZINO

Résumé: Le dossier présenté dans ces pages s'inscrit dans la tradition familiale de préservation de la mémoire des ancêtres. Le patrimoine de la famille Perticari-Davila s'enrichit de l'évocation par Irina Ghica-Cantacuzino de son arrière-grand-père, le Dr Carol Davila, de ses grands-parents, Elena Perticari Davila et Ion Perticari, et de son père, Matei Ghica-Cantacuzino. Voici 18 lettres inédites du Fonds Perticari, conservées depuis 1954 jusqu'à aujourd'hui aux Archives d'État de Pitesti. Elles font écho au volume *De la vie et de la correspondance de Carol Davila*, publié par sa fille, Elena General Perticari Davila, en 1935, par la Fondation « Roi Carol II » pour la littérature et l'art. Le volume en roumain est en fait la traduction par Elena Davila des lettres publiées en 1930 à l'occasion du centenaire de la naissance de Carol Davila. « J'ai pensé qu'il était de mon devoir - écrit Elena Perticari Davila dans la Préface du volume en roumain - que ces lettres, auxquelles beaucoup d'autres ont été ajoutées, soient mises à la disposition du grand public ». L'intérêt principal de la présente publication reste le même que celui exprimé par Elena Davila, à savoir mettre ce matériel à la disposition du grand public, mais aussi des chercheurs, le critère de notre sélection étant guidé par la période où elles ont été envoyées au jeune Davila, avant et après l'obtention de son doctorat, quelques mois avant son départ en 1853 pour Bucarest, mais aussi après, de la part de ses proches en France, avec lesquels il a continué à correspondre. Les destinataires sont des habitants d'Angers, ville où Charles (Carol) Davila a fait ses études de pharmacie et de médecine. Leur contenu témoigne de l'estime, de la sympathie et de l'affection quasi paternelle que lui portent ses expéditeurs, ainsi que de leur confiance dans la brillante carrière que lui préparait sa nomination en Valachie. Les lettres ont été traduites du français par Dan Burcea, critique littéraire, journaliste et traducteur.

Mots-clés: Elena Perticari Davila, docteur Carol Davila, Ion Perticari, correspondance familiale, patrimoine.

Despre străbunicul meu, Carol Davila

Păstrez o imagine îndepărtată dar înconjurată de o neschimbată aureolă ... Aceea a unui medic cu suflet mare, cu o prodigioasă eficacitate pe teren, un om despre care bunica mea ne vorbea cu deosebită ferveare.

Străbunicul meu merită pe deplin admirația pe care România i-o poartă. Viața lui a fost fasonată de o imensă dăruire de acțiune și de generozitate pentru semenii săi, lucru care forțează toată admirația. Ea a fost un veritabil sacrificiu pentru „frații săi în umanitate” prinși în nenorocirile războaielor și ale sărăciei, ale durerii și ale suferinței, indiferent de naționalitatea lor, de statutul lor social, de bogăția sau neaverea lor, de caracterul lor de aliați sau de inamici...

Neobosit, doctorul Davila îngrijea bolnavii, organiza, profesa, aducea mărturie și, mai mult, fonda orfelinate, spitale, farmacii...

Renumele său a reușit astfel să treacă peste frământările istoriei, iar statuia sa de bronz continuă și azi să vegheze peste Facultatea de Medicină de la București pe care a fondat-o.

El s-a bucurat de această carieră glorioasă după ce trăise o copilărie haotică, chinuită, fără părinți, căci nici tatăl nici mama lui nu l-au recunoscut. Acest amănunt din viața lui este puțin cunoscut în România. Și totuși, acest lucru a jucat un rol foarte mare în angajamentul său ulterior, mai ales în cel pentru copiii orfani.

Biografia primilor ani din viața lui trebuie abordată cu multă precauție¹. S-a vorbit despre parcursul sinuos și nebulos al unui copil, a priori de familie nobilă, născut la Parma sau în Spania, în 1828 sau 1832², crescut în Bretania și apoi în Germania³... Chiar și prenumele lui a luat forme diferite: era numit uneori Carlos,

¹ vezi: Lidia Trăușan-Matu, *Incursiune în colecția de tablouri a doctorului Carol Davila (1828-1884)*, în „Revista de Artă și Istoria Artei”, Editura Muzeului Municipiului București, Nr. 1, 2018, p. 120-137;

Vier Jacques, *Un Breton d'adoption, grand médecin de Roumanie, le docteur Carlos Davila. Documents inédits*, In: „Annales de Bretagne”, Tome 66, numéro 2, 1959. p. 133-196; doi : <https://doi.org/10.3406/abpo.1959.2077>

https://www.persee.fr/doc/abpo_0003-391x_1959_num_66_2_2077, accesat în data de 15 iunie 2023.

² Diploma sa de bacalaureat poartă indicația anului de naștere 1828, deși el a afirmat că s-a născut în 1832.

³ L-a avut ca perceptor, după cum scrie bunica mea, pe marele poet și om politic german Moritz Hartmann.

alteori Karl sau Charles. În România a devenit Carol. În ce privește numele de Davila, era oare vorba de numele unui oraș sau de cel al sfintei spaniole Tereza ? Davila va scrie referitor la această perioadă:

„În copilăria mea dureroasă și nefericită, în timpul nopților petrecute de unul singur, m-am hotărât din toată puterea în sinea mea, să ies din această situație insuportabilă. La paisprezece ani, am îndrăznit să arunc un voal peste trecut. Am rupt toate legăturile care de obicei sunt privite ca niște bunuri prețioase și, de atunci încoace, mă străduiesc să-mi trasez drumul meu.”⁴

Oricum, la vârsta de 14 ani, tânărul a fost dat în grija doctorului Ange Guépin⁵, celebru oftalmolog și om politic cu idei avansate, care a devenit tutorele său. Cel pe care Davila îl numea „părintele său intelectual” l-a înscris la stagii de farmacie, mai întâi la Nantes și apoi la Angers, iar mai târziu l-a ajutat să urmeze studii strălucite de medicină la Facultatea de medicină de la Angers. Influența tutorelui său filantrop a fost cu siguranță decisivă în ce privește angajamentul său nedezmințit în slujba celorlalți.

După ce a participat la lupta împotriva holerei în regiunea Maine-et-Loire (1852) și după ce și-a susținut teza la Facultatea de medicină de la Paris, în februarie 1853, sosește în România în martie 1853, cu un contract de trei ani. Fusese recomandat de guvernul francez prințului Valahiei Barbu Știrbei, care căuta un medic capabil să reorganizeze medicina militară românească.

Davila va rămâne în România timp de treizeci și unu de ani, cât avea să dureze scurta lui existență.

Tot timpul vieții sale, Elena, fiica sa cea mare, bunica mea, s-a străduit să-i aducă omagiu și să facă să fie cunoscute excepționalele mărturii istorice conținute în scrierile sale.

Cartea *Din viața și corespondența lui Carol Davila* pe care ea a publicat-o în 1930⁶, cu ocazia centenarului nașterii tatălui său, reunește peste o sută cincizeci

⁴ Scrisoare către Marie d'Agoult, 16 octombrie 1851.

⁵ Guy Frambourg, *Le Docteur Guépin, 1805-1873, étude de l'action et de la pensée d'un homme de 1848 [Texte imprimé] / Un philanthrope et démocrate nantais*. Guy Frambourg, Nantes, Impr. de l'Atlantique, 1964, 488 p.

⁶ Elena general Perticari Davila, *Le général Dr. Carol Davila. Sa vie et son oeuvre d'après sa correspondance, Ouvrage publié à l'occasion de son centenaire par les soins de sa fille, M-me La Générale Hélène Perticari-Davila*, avec une Préface du Général dr.

de scrisori datând din perioadele 1853 și până în 1884, în perioade de foamete, de epidemii și de războaie care frământau în acele vremuri atât țara lui de origine cât și pe cea pe care o adoptase: războiul Crimeii, războiul din 1870 din Franța, războiul de independență purtat de România.

Împărțit între Franța și România, între familie și datoria de medic, singur pe teren făcând față ororii, Carol Davila scria fără încetare. Le scria doamnei d'Agoult⁷, care era poate chiar mama lui, mai târziu soției sale Anica Racoviță⁸, copiilor⁹, prietenilor, colegilor de breaslă... Scrisori care sunt tot atâtea mărturii prețioase despre istorie și despre oameni. Dincolo de viața acestui om, ele reflectă tabloul făcut „după motiv”, descrierea plină, cutremurătoare dar precisă a ororilor războiului și ale nenorocirilor la care a fost martor, mai ales în scrisorile adresate soției sale, care rămân documente de un mare interes.

Bunica mea, Elena Perticari Davila (1865-1954)

Elena a căutat toată viața să cunoască familia din care se trăgea tatăl său: a fost el oare primul copil al lui Marie d'Agoult și al compozitorului Frantz Liszt? Bunica mea era intim convinsă că acest lucru era adevărat, atât datorită corespondenței pe care Davila o întreținea cu Dna d'Agoult și familia acesteia, cât și prin secretele nerostite dar atât de evidente, prin vorbele citite între rânduri, prin asemănarea fizică... Am știut dintotdeauna, în familia mea, că Davila ascundea numele părinților săi pentru a proteja reputația mamei sale¹⁰. În 1947,

Butoiano, Ateliers Graphiques „Cultura Națională”, Bucurest, 1930, 186 f + 12 f. pl., și *Din viața și corespondența lui Carol Davila. Precedată de discursul rostit de M. S. Regele Carol II cu prilejul comemorării centenarului lui Carol Davila*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1935, 483 p +1 pl.

⁷ Contesa d'Agoult era o intelectuală și scriitoare pariziană cunoscută sub pseudonimul literar de Daniel Stern. A trăit o poveste pasională cu compozitorul Frantz Liszt pentru care părăsise totul. Când foarte tânărul Davila a ajuns la Paris, ea l-a primit în nenumărate rânduri la ea acasă, unde se mai afla și fiica ei Claire Christine. După plecarea lui în România, au întreținut o corespondență care a durat timp de aproape zece ani.

⁸ Anica Racoviță, nepoata lui Dinicu Golescu. A fondat împreună cu soțul ei orfelinatul „Elena Doamna” de care s-a ocupat toată viața. A murit în mod tragic în 1874 luând din greșeală stricnină.

⁹ Anica și Carol Davila au avut 4 copii: Elena, Zoe, Alexandru și Pia.

¹⁰ Davila s-a născut înaintea divorțului Mariei de contele d'Agoult. Dacă ea era mama lui, ar însemna că l-a făcut înainte de l-ar fi părăsit în mod oficial pe soțul ei, ceea ce ar fi constituit un scandal.

Elena i-a comandat scriitoarei elvețiene Dorette Berthoud o biografie a lui Davila, încercând să îi stabilească filiația acestuia¹¹.

Dincolo de cercetările și de îndelungile eforturi dedicate biografiei paterne, Elena, femeie cu autoritate, a pus în practică principiile tatălui său. Crescută în spiritul dreptății sociale, ea și-a pus la rândul său întreaga viață în slujba celorlalți. A considerat că era de datoria ei să-i ajute mai ales pe săteni.

Din banii familiei și cu ajutoarele primite, ea a fondat împreună cu soțul ei, Ion Perticari, numeroase clădiri publice în satul lor Izvoru de Sus (Argeș): o școală primară, o școală de meserii (șarpantă, fierărie), o grădiniță, o cantină și un internat pentru copiii săraci din sat, un dispensar¹² gratuit și primul spital rural cu sală de operație din România etc. Salba ei de zestre a devenit din ce în ce mai mică, pierzându-și cu timpul banii de aur, pe măsură ce finanța instituțiile și acțiunile sale de mecenat.

În 1913, ea nu a ezitat să o însoțească pe Regina Maria pe frontul Dunării, pentru a da o mână de ajutor în spitale. Regina Maria a scris despre ea:

„Era o patriotă entuziastă, care nu cunoștea frica. Tatăl său [...] a fost un organizator desăvârșit și un bun lider. Fiica sa îi moștenise curajul [...], n-am întâlnit niciodată o ființă atât de devotată, atât de dispusă la sacrificiu”¹³.

Tânăra principesă engleză Maria, care tocmai se căsătorise cu Ferdinand de Hohenzollern, venise în România în 1893. Atunci a cunoscut-o pe Elena care era damă de onoare a reginei Elisabeta. Prietenia lor, născută cu această ocazie, nu se va dezminți niciodată.

În anii 1938-1939, Elena a luat sub aripa sa un copil din sat foarte inteligent, Gheorghe Marinescu¹⁴, al cărui tată era poștaș, pentru a-l ajuta să-și facă studiile de medicină. L-am cunoscut la Paris după 1990; devenise un medic eminent. Mi-a mărturisit că a rămas toată viața extrem de recunoscător față de bunica mea.

¹¹ Dorette Brthoud, *Davila, fils de Liszt*, Editions de la Braconnière, Neuchâtel, 1956, 291 p.

¹² Dispensarul este și acum în acrivitate.

¹³ Regina Maria a României, *Histoire de ma vie*, tome I-III, Paris, Les Petits-Fils de Plon et Nourrit, 1937, p. 451

¹⁴ Doctorul Gheorghe Marinescu (1922-1993), clinician, medic de laborator, epidemiolog și cercetător în patologia microbiană. A publicat de asemenea versuri sub numele de Gheorghe Marinescu Dinizvor.

Pe cât era de iubitoare de frumos, pe atât era gata de opere de binefacere, bunica mea fiind o mare iubitoare de cultură. Poseda numeroase amintiri de tot felul (portrete ale familiei regale, măștile mortuare a tatălui și a fratelui ei Alexandru, mulajul mâinii lui Liszt...), dar și două piane. Îmi amintesc mai ales de pianul cu coadă: nu aveam dreptul să ne atingem de el, uneori însă un bărbat destul de tânăr – viitor mare pianist – Dinu Lipatti venea și cânta la acest pian.

Mă ascundeam împreună cu sora mea sub acest pian faimos și ascultam înmărmurite melodiile cântate de tânărul virtuoz. Devenit celebru, el a ales libertatea și s-a stins câțiva ani mai târziu la Geneva (unde îmi începusem și eu viața mea de refugiată).

Fig. 1, Elena Perticari Davila împreună cu nepoata sa, Irina, Izvor, 1934, *Arhiva personală Irina Ghica Cantacuzino.*

Fig. 2, Elena Perticari Davila împreună cu nepoatele, Izvor, *Arhiva personală Irina Ghica Cantacuzino.*

Dincolo de multele sale ocupații, Elena dedica mult timp scrisului: Memorii, povești¹⁵, traduceri¹⁶.

Îmi este greu să vorbesc despre frații și surorile sale ale căror vieți nu le cunosc prea bine, dar aș dori să evoc mai jos alte persoane din familia mea care s-au aflat, la rândul lor, în centrul istoriei României.

Bunicul meu, Ion Peticari (1851-1919)

Fig. 2, Ion Peticari, în anul 1914,
Arhiva personală Irina Ghica Cantacuzino.

¹⁵ Elena G-ral Peticari Davila, *Amintiri din copilărie, desene de Maria C. Davila, Șt. Constantinescu și Al. Moscu*, [București], Elena G-ral Peticari Davila, 940, 72 p. + 5 pl.

¹⁶ Robert Dubarle, *Țării mele*, traducere de D-na General Peticari Davila, Iași, 1917, 11 p.; precum și scrierile Mariei Regina României: *Crinul vieții, poveste de A. S. Regală Principesa Maria*, versiune românească de Elena Peticari Davila, Atelierele Grafice Socec & Co., București, 1913, 79 p. + 7 pl. și *Regina cea rea*, ilustrații de A.S.R. Principesa Elisabeta, traducere de Elena General Peticari, București, 1916, 114 p.

În 1882, Ion Perticari, bunicul meu, i-a cerut mâna Elenei Davila.

Militar de carieră, făcuse școala la Iași și la București, intrând apoi la Școala politehnică de la Paris și la Școala de artilerie de la Fontainebleau.

Înainte de a se căsători, fusese timp de mai mulți ani aghiotant al Regelui Carol I. A urcat toate gradele militare până la cel de general.

Către 1900, în perioada în care era director al Arsenalului și al Pirotehniei armatei, el a conceput un model de tun. Prototipul său a fost însă refuzat de armata română care l-a preferat pe cel german. În acel moment și-a dat demisia și s-a instalat la proprietatea sa de la Izvoru unde s-a ocupat să-și administreze domeniul, fiind în același timp și primar al satului.

Proprietatea de la Izvor a bunicilor mei reprezenta pentru ei un refugiu aducător de pace. În 1904, ei au făcut apel la un peisagist de la Reims, în Franța, foarte cunoscut la vremea aceea, Edouard Redon¹⁷, pentru a reamenaja parcul.

Rechemat în armată în 1911 de către Regele Carol I, Ion Perticari a îndeplinit mai multe misiuni în special pe lângă Împăratul Germaniei și apoi a regelui Italiei.

În 1914, regele Carol i-a încredințat educația fiului său Carol, la Postdam. Misiunea nu era ușoară, dar bunicul meu, cu sprijinul soției sale, a făcut cum se putea mai bine. În 1916, generalul Perticari a fost trimis să comande misiunea română în Italia.

Întors în România în 1919, după ce suferise mult din cauza privațiunilor și îngrijorat de familia sa care se refugiase la Iași, unde domnea o mare sărăcie, bunicul meu a murit la scurtă vreme după revenirea în țară.

După moartea bunicului meu, fiica lor unică fiind minoră, Elena, ca femeie puternică ce era, a continuat să se ocupe de gestionarea proprietății familiale și de oamenii din sat până la căsătoria fiicei cu Matei Ghica-Cantacuzino.

Tatăl meu, Matei Ghica-Cantacuzino (1906-1988)

Ioana Perticari (1908-2004), fiica Elenei și a lui Ion Perticari, s-a căsătorit prima dată cu Matei Ghica-Cantacuzino (1906-1988), care era nepotul lui Ion Ghica, crescut de părinții săi adoptivi Șerban Cantacuzino și soția acestuia Ecaterina Sturza la proprietatea lor de la Miclăușeni. După Primul Război

¹⁷ Redon a conceput mai multe parcuri în România, cum ar fi marele parc Bibescu de la Craiova și parcul Carol I din București, precum și a mai multor parcuri la Reims, în Franța.

Mondial, el a fost trimis la studii în Anglia, urmând apoi studii pentru a deveni inginer la Leeds. Era pasionat de pilotajul avioanelor și mașinilor și a construit împreună cu inginerul Cozette o mașină de curse MGC-Cozette cu care a participat la raliul de la Monte Carlo.

În timpul celui de Al doilea Război Mondial, România care era guvernată de mareșalul Antonescu, fusese forțată să se alătore Axei. Ostil în fața acestei opțiuni, Matei Ghica considera că România aparținea în mod natural taberei Aliatilor occidentali, dorind să-și ajute țara pentru ca ea să se alătore acestora. Pentru a duce la bun sfârșit acest proiect, el s-a angajat ca pilot voluntar pe un bombardier, deși vârsta lui ar fi putut să-l scutească de aceasta. El dorea de fapt să se servească de acest avion pentru a face să treacă spre Vest responsabili democratici, în special pe prim-ministrul Iuliu Maniu, cu scopul de a forma un guvern în exil. Acesta din urmă a refuzat însă în mai multe rânduri să părăsească țara.

Ca pilot, Matei Ghica, a dat dovadă de o mare bravură și a primit mai multe decorații. În iunie 1944, tânărul rege Mihai, opus politiciii lui Antonescu, l-a însărcinat pe Matei Ghica să-i exfiltreze, în afară de Maniu, pe plenipotențiarul români însărcinați cu negocierea cu Aliații în vederea întoarcerii de partea acestora a României. Matei Ghica-Cantacuzino a folosit pentru acest scop bombardierul militar pe care îl pilota și această inițiativă curajoasă i-a adus drept răsplătă condamnarea la moarte de către regimul Antonescu. La 23 august, regele l-a arestat pe Antonescu.

Întors în România, Matei va continua să facă același lucru, de data aceasta ajutându-i să treacă în Vest pe șefii partidelor democratice românești în momentul în care dictatura comunistă se instala în țară. La 19 mai 1947, cu ajutorul unui prieten pilot a reușit – asumând mari riscuri – să îi conducă în Turcia la bordul unui avion de transport militar pe mai mulți opozanți printre care Alexandru Moruzi și V.V. Brătianu, care erau urmăriți de comuniști. Condamnat din nou, de data aceasta de autoritățile comuniste, el nu a mai putut niciodată să se întoarcă în țară.

Comunism și post-comunism

Mama mea, Ioana Peticari – fiica unică a Elenei și a lui Ion Peticari – ne-a crescut pe mine și pe sora mea la proprietatea familială de la Izvor, departe de mondenitățile bucureștene.

Între 1946 și 1948, o parte din familia noastră a trebuit să fugă din România care devenise – în ciuda voinței sale – o țară comunistă. Elena, deja

foarte bătrână, a hotărât să rămână în satul ei cel drag de la Izvor unde avea numeroase familii prietene, pe care le ajutase mult și care o respectau. În martie sau aprilie 1948, a fost arestată și dusă la Pitești, obligată să părăsească casa și locurile unde își petrecuse viața, bunuri ce aveau să fie confiscate de stat.

În 1990, am putut în sfârșit să mă întorc în țară și am mers la proprietatea mea de la Izvor. Ca și întreaga țară, ea a suferit mult, schimbându-se în mod considerabil. Casele erau încă în picioare, cu mobile și elemente de arhitectură.

Au urmat ani de demersuri kafkaiene pentru a recăpăta proprietatea cea dragă a familiei noastre, ani de refuz, de scrisori anonime, de complicații administrative, de distrugerii, de răutate...

Casele au fost jefuite, distruse, proprietatea, cândva un loc plin de viață, de frumusețe, de cultură, de abundență și de altruism a devenit repede un refugiu amărât pentru ciori, pierdut în mijlocul unui *no man's land*.

În timpul iernii anului 2012 mai era încă în picioare, încă voinic, micul conac eclectic al bunicii mele, cu zidurile lui policrome, cu lucarnele și balcoanele lui. În mai 2012, nu mai rămăsese din el decât o ruină informă...

„Cineva”, desigur cineva influent, trimisese un buldozer pentru a-l reduce la neant. Deranja. Deranjam noi „boierii” veniți să ne reluăm ceea ce mai rămăsese din amintirile noastre. Se încerca, în van, să ne descurajăm.

Iubirea pentru România pe care am moștenit-o de la străbunii mei, și pe care am transmis-o copiilor mei, îmi dă curajul să continui, în ciuda tuturor acestor greutăți, să contribui la nivelul meu pentru binele țării mele de origine.

Străduindu-mă să redau viață, cât se poate, frumosului domeniul al copilăriei mele, contribui astfel la construirea unui viitor mai bun pentru România; un viitor în care corupția să nu mai fie decât o amintire urâtă, distrugerea monumentelor istorice și a peisajelor un nonsens, furtul de stat o absurditate, iar negarea patrimoniului istoric și cultural o aberație.

Să dea Domnul ca România să poată să renască din cenușă!

Irina Ghica-Cantacuzino (născută la 24 mai 1930)

Paris, 1 decembrie 2020.

(Traducere din limba franceză, Dan Burcea)

Notă documentar-istorică de prezentare a Fondului familial Elena Peticari Davila – ANR Argeș

Fondul familial Elena Peticari Davila a ajuns în posesia arhivelor în anul 1954, la scurt timp de la înființarea Filialei Arhivelor Statului din regiunea Pitești, la începutul anilor 50, fiind depus de arhivarul Secției secretariat din cadrul Sfatului popular regional Pitești. Cel mai probabil, cele „circa 2.000 de scrisori până în anul 1948”, după cum se menționa în actul de depunere la arhive, au ajuns în posesia statului în urma aplicării prevederilor Decretului nr. 83 din 2 martie 1949¹⁸, prin care averea mobilă și imobilă a Elenei Peticari Davila din comuna Izvoru a fost practic confiscată.

Prelucrarea arhivistică a fost realizată destul de târziu, între anii 1988-1990 de către o echipă de arhiviști, în frunte cu Dan Ovidiu Pintilie, fost director al Arhivelor județene Argeș, care a și publicat ulterior unele materiale despre activitatea Elenei Peticari Davila¹⁹. La finalizarea operațiunilor de prelucrare arhivistică a reieșit că numărul total al „scrisorilor” era cu mult mai mare, circa 5.000 unități (foi volante), organizate în 49 de mape/pachete ordonate cronologic.

Fondul conține, în general, corespondența familiei Peticari – Davila, multe scrisori fiind în limba franceză²⁰. Aceste scrisori reflectă universul intim al familiei, implicarea Elenei Peticari Davila pe linie socială, după cum rezultă din corespondența purtată cu numeroase personalități politice și culturale ale vremii (Ion Antonescu, Constantin Argetoianu, Armand Călinescu, Nicolae Grant, Nicolae Iorga, Maria Irina Sturdza etc.), precum și aspecte din viața familiei

¹⁸ „Buletinul Oficial”, nr. 1 din 2 martie 1949, p.2.

¹⁹ *Elena Peticari-Davila - Din viața suveranilor la mănăstirea Sinaia în 1882*, în „Arhivele Prahovei”, VI, Editura „Scrisul Prahovean – Cerașul”, 2001, p. 62-72; *Elena Peticari Davila – Însemnări 1917*, în „Oltenia, Studii, Documente, Culegeri”, Seria a III-a, an XI, 2007, nr. 2, Editura Alma, Craiova, 2008, p. 99-114; *Elena Peticari-Davila – Amintiri despre Regina Elisabeta a României*, în „Museum”, IX, Golești, 2009, p. 111-118; *Amintiri ale Elenei Peticari Davila despre evenimentele din decembrie 1916 – aprilie 1917*, în „Oltenia, Studii, Documente, Culegeri”, Seria a III-a, an XIV, 2010, nr. 1-2, p. 81-96; *Situația sanitară din România întocmită în 1913 de Elena Peticari Davila*, în „Armata română și cultele”, Editura Istros, Brăila, 2014, f. 197-204; *Elena Peticari, o argeșeancă la curtea Regelui Carol I*, în „Observator argeșean”, nr. 988, aprilie, 2004, p. 10.

²⁰ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale (în continuare ANR Argeș), fond familial Elena Peticari Davila, 1848-1949, 4.924 unități de arhivă, inventar nr. 2.864; Filofteia Rînziș, *Arhive personale și familiale*, vol. I, București, 2001, p. 195-197.

regale a României, întrucât Elena Peticari Davila a fost doamnă de onoare a Reginei Maria. În mod practic, din anul 1990, acest fond documentar a fost pus în acces public, însă nu a suscitât un interes major, dovadă că Elena Peticari Davila încă își mai așteaptă biograful providențial.

Pe lângă impresionatul fond documentar păstrat la Arhivele județene Argeș, mai există documente ale familiei în fondul personal aflat la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București²¹, dar și la Secția de manuscrise de la Biblioteca Academiei Române²². Aproximativ familia Peticari Davila de familia regală a României a lăsat, cu siguranță, numeroase urme documentare în arhiva Casei Regale a României, un fond arhivistic impresionat, atât prin cantitate, dar mai ales prin importanța lui istorică, aflat în păstrarea Arhivelor Naționale Istorice Centrale. Un manuscris aparținând Elenei Peticari Davila a fost identificat inclusiv pe un site specializat în vânzări. Este vorba despre o scrisoare trimisă autorităților la finele anului 1948, în care se plângea că pensia de văduvă de război i-a fost plătită parțial, după stabilizarea monetară din anul 1947. Ultimii săi ani de viață i-a petrecut în izolare și privațiuni în capitală, într-un imobil pe strada Mântuleasa nr. 38, departe de Izvorul ei drag din Argeș, fără să aibă parte de căldura unicei sale fete, Ioana, și a nepoatelor, constrânse de regimul comunist să plece din țară.

Elena Davila (1865-1954) s-a căsătorit în anul 1882²³ cu Ioan Peticari (1851-1919), originar din Izvoru, militar de carieră, ajuns la rang de general. Acesta a fost, de asemenea, un apropiat al Casei Regale, fiind îndrumătorul militar al tânărului prinț Carol, viitorul rege Carol al II-lea. Membrii familiei regale române obișnuiau să facă vizite la domeniul familiei Peticari de la Izvoru, unde se afla un frumos palat, înconjurat de un parc mare cu lac, amenajat de cunoscutul arhitect peisagist E. Redont²⁴.

²¹ ANR, fond personal Davila, 1852-1949, 41 unități de arhivă, inventar nr. 1.615; Filofteia Rînzîș, *op.cit.*, p. 70.

²² „Elena Peticari a dăruit Academiei Române, cu prilejul împlinirii a 75 ani de existența (a Academiei, căci ea biata fată a sărit deja hopul celor 75 de ani!) corespondența și amintirile Goleștilor, ce mai erau în posesiunea ei. Cu acest prilej, a vârat Academiei și scrisorile Reginei Maria și ale generalului Peticari (?) și tronc Mărițo, amintirile contesei d'Agoult!”, după Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. IX, Editura Machiavelli, București, 2008, p. 95.

²³ ANR Argeș, fond Elena Peticari Davila, pachet III/33.

²⁴ <https://archive.org/details/fond-familial-elena-peticari-davila-v-28>, 2021.

Elena Peticari Davila a avut o expunere publică însemnată în timpul vieții sale fiind preocupată cu precădere de aspectele sociale ale vremii, acutizate mai ales în vreme de război. Retrasă în spatele frontului din Moldova, alături de familia regală, publică în anul 1917 o broșură, cu versuri traduse din franceză, pentru ajutorarea orfanilor de război²⁵. Ea a avut un rol esențial în înființarea, susținerea și consolidarea instituțiilor școlare și sanitare din comuna de adopție Izvoru. Prin donațiile generoase de bunuri mobile și imobile, a fost personajul cheie în înființarea și consolidarea Muzeului de la Golești, întrucât ea era descendentă pe linie maternă din ilustra familie a Goleștilor din Muscel²⁶.

În timpul vieții a publicat o ediție de documente prin care a redat posterității aspecte din viața și activitatea tatălui său, ilustrul doctor Carol Davila²⁷. A publicat un volum despre copilăria idilică petrecută în casa părintească din Cotroceni, intitulat sugestiv „Amintiri din copilărie”²⁸, impulsionată probabil de fratele ei, dramaturgul Alexandru Davila (1862-1929), care a lăsat posterității frumoasele volumele memorialistice intitulate „Din torsul zilelor”²⁹.

Elena Peticari Davila a fost o personalitate complexă și longevivă, care a cunoscut privațiunile celor două războaie mondiale, asaltul forțelor de extrema dreaptă și stângă, destrămarea Casei Regale și, în final, reclusiunea impusă forțat de regimul comunist. Elena Peticari Davila a lăsat posterității mii de scrisori strânse cu micală, unele scrise pe mici bucățele de hârtie translucidă, cu o grafie inconfundabilă, cu litere mari și rotunjite, definatorii pentru caracterul său generos, cu multe suprascrieri, care îngreunează adeseori descifrarea manuscriselor.

Criticul literar Dan Burcea, originar din comuna Izvoru, stabilit în Franța, a îmbrățișat cu multă dăruire ideea republicării corespondenței doctorului Carol Davila într-o formă adăugită, cu accent pus inclusiv pe restituirea personalității

²⁵ Țării mele de Robert Dubarle, traducere de D-na General Peticari Davila, Imprimeria Statului, Iași, 1917, 11p.

²⁶ ANR Argeș, fond familial Elena Peticari Davila, pachet XXVI/105; Gheorghe Șovar, *Filantropi argeșeni și musceleni*, Editura Paralela 45, Pitești, 2013, p. 269.

²⁷ Elena General Peticari Davila, *Din viața și corespondența lui Carol Davila*, Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol II, București, 1935, 484 p.

²⁸ Idem, *Amintiri din copilărie*, Editura Casei Școalelor, București, 1940, 71p.

²⁹ Alexandru Davila, *Din torsul zilelor*, vol. I, Editura Oltenia, București, 1928, 242 p.

Elenei Perticari Davila. Îi mulțumesc și pe această cale pentru curajul de a explora impresionatul material documentar aflat în arhivele istorice ale județului Argeș.

Aurel RADU,
Arhivist în cadrul Arhivelor Naționale – Serviciul județean Argeș.

Anexe
Scrisori primite de către Carol Davila

ANR Argeș, Fond familial Perticari-Davila, pachetul 1, Nr. 20

Charles,

de trei luni aștept cu mare nerăbdare vești de la dumneavoastră; nu știam care era cauza unei atât de îndelungate tăceri. Trista scrisoare din 18 martie conține amănunte despre boala dumneavoastră îndelungată. 65 de zile la pat, torturat de dureri atroce. Este foarte mult, prea mult.

Dragul meu prieten, nimeni nu ar putea înțelege mai bine ca mine situația în care v-ați aflat, fiind eu însumi victima unei boli dezolante care m-a ținut anul trecut de la 6 martie până la 6 iunie într-o poziție îngrozitoare; gândul e suficient pentru a alunga departe suferințe ca acestea.

Văd, dragul meu prieten, că nu ați fost scutit de asemenea dureri. Reumatismul articular acut este boala unor persoane ca dumneavoastră care-și fac griji din toate lucrurile și vor să le rezolve cu orice preț. Charles, va trebui să vă îngrijiți pentru a nu vă îmbolnăvi din nou înainte de vârsta de 46 de ani; la 20 de ani este prea devreme.

Am transmis scrisoarea dumneavoastră la mulți din prietenii noștri și toți deploră grava boală care v-a făcut să petreceți atât de mult timp în spital. Domnii Bigot, Mirault, Renou, Guichard, Delaunay, vărul meu etc. etc., Bordillon .

De îndată ce puteți scrieți-mi dacă v-ați vindecat definitiv.

Eu sunt bine. De cinci, șase luni nu am mai avut dureri mari. Continui să beau apă de Vichy naturală și mă simt bine. Aș fi vrut să mă duc din nou la Vichy spre luna iunie. Treburile nu-mi permit însă.

Achille este bine, sănătos. Mă întrece la înălțime. Îl încurajez să studieze ca să-l pot primi ca absolvent de bacalaureat în științe peste trei luni. Va împlini în curând 16 ani și trei luni. Dacă are norocul să fie primit [ilizibil], nu a hotărât nimic în ce privește viitorul său. Îndrăgește mult chimia și fizica.

Când o să-mi mai scrieți, dacă aveți timp, trimiteți-mi o frază riguroasă care să-i dea curaj la studii. Scrieți-i că onoarea nu este și nu poate nimic fără o instrucție solidă. Mă străduiesc în fiecare zi să-l încurajez în toate felurile.

Revin la boala dumneavoastră și cred că ar fi poate util să reveniți și să respirați din belșug aerul curat al locurilor unde v-ați petrecut tinerețea. Malurile râului Maine, ale Loarei, chiar și cele ale iazului de la Saint-Nicolas unde de câte ori m-am gândit să construiesc o cabană v-ar fi de folos pentru a respira în plină libertate și a relua activitatea care nu cred că vă lipsește. Dacă, fără a renunța la angajamentele dumneavoastră, ați putea să veniți aici, v-aș putea pune la dispoziție, într-un mic colț din Franța o pensiune unde să fiți bine primit și îngrijit. Achille dorește la fel de mult la rândul său acest lucru.[...].

Nu știu dacă clima de la dumneavoastră se aseamănă cu a noastră. De trei luni, avem o secetă foarte mare. N-am văzut până acum o iarnă ca aceasta. Am avut câteva zile de îngheț în care termometrul a scăzut sub 11 grade sub zero. A fost însă o perioadă scurtă.

Dragul meu Charles, sper ca această scrisoare să vă găsească vindecat definitiv. Mă gândesc că brațul dumneavoastră drept și-a regăsit suplețea și că puteți, ca și înainte, să operați ca un bun chirurg ce sunteți.

Familia mea și toate cunoștințele mă însărcinează să vă spun că se gândesc la dumneavoastră.

Vă strâng mâna cu afecțiune.
J.S. Ollivier 19 aprilie 1845 la prânz

ANR Argeș, Fond Peticari-Davila, Pachetul 1, Nr. actului 12

Angers 31 octombrie 1852
Dragul meu domn Davila,

Nu judecați interesul pe care-l port persoanei dumneavoastră după întârzierea cu care răspund la scrisoarea dumneavoastră din 13 ale lunii curente. V-ați înșela cu tărie. Dimpotrivă, am aflat cu cea mai mare plăcere despre viitorul strălucitor care se deschide în calea dumneavoastră. Veți debuta precum alții își termină cariera, și vă felicit cu atât mai cordial cu cât meritați lucrul acesta pe toate planurile.

Amintirea pe care o păstrați despre cele câteva sfaturi pe care vi le-am dat în primii dumneavoastră ani de studiu îmi este la fel de prețioasă și, dacă este adevărat că am putut contribui oarecum la progresele dumneavoastră, lucrul acesta îmi aduce o mare satisfacție [ilizibil]. Veți exersa medicina într-o țară unde șansa vă va surăde atât de repede că nu veți mai întâlni, ca în Franța, atâția emuli și concurenți care ar vrea să se certe pe favoruri. Atunci când vă veți stabili definitiv, să ne scrieți cum vă descurcați. Presimt deja că lucrurile vor merge atât de bine încât nu veți mai dori să plecați.

Veți alege, după cum spuneți, ca subiect de teză simptomele terțiare ale sifilisului. Este contestată până în ziua de azi exactitudinea acestui cuvânt dată de domnul Picard și nu [ilizibil]. Este greu într-adevăr ca accidentele [ilizibil] pe care el le-a inclus în această categorie să apară întotdeauna într-o ordine cronologică regulată în raport cu cele desemnate ca fiind secundare. Mai mult, avem aici de-a face cu ceea ce Lagneau include în categoria simptomelor consecutive pe care le numește complicaționale. Dacă vă vorbesc despre această pretenție a cuvintelor este pentru a vă întreba ce accidente doriți să tratați în mod exclusiv în teza dumneavoastră. Veți alege ca subiect infecțiile consecutive ale țesutului celular, ale sistemului muscular, fibros, osos, la care puteți alătura cașexia sau diatezele sifilitice. Astfel, am impresia că scopul pe care l-ați urmărit a fost să abordați subiectul atât de vast al bolilor venerice; dorind în același timp să tratați în mod mai mult sau mai puțin complet unul din marile sale domenii. Dacă aceasta a fost intenția dumneavoastră permiteți-mi să vă spun că vorbiți aici de accidentele sifilitice cele mai puțin cunoscute de public, riscând să le neglijați pe cele care atrag cel mai mult atenția, cum ar fi sifilidele, ulcerele consecutive în diverse regiuni, bubonii consecutivi etc.

Doresc să răspund cu plăcere cererii dumneavoastră legată de câteva observații rezultând din practica mea; dar nu aș putea să fac lucrul acesta la modul în care dumneavoastră ați dori. Nu am strâns observații asupra bolilor venerice [ilizibil]. Îmi amintesc doar câteva lucruri interesante pe care le-aș putea descrie sumar, ca fiind exemple mai mult sau mai puțin rare [...] Vedeți dacă le puteți folosi.

Am transmis ce m-ați rugat domnișoarei Bell care vă felicită și vă salută amical. Domnișoara Marguerite își aduce și acum aminte cu plăcere de fostul medic intern de la Hôtel-Dieu din Angers, iar eu vă îmbrățișez.

G. Mirault

ANR Argeș, Fondul Familial Perticari-Davila, Pachetul I, Nr. 11

Angers, 30 octombrie '52
 Dragul meu Domn Davila,

Îmi aduc aminte cu mare plăcere de dumneavoastră, aflând în același timp numirea dumneavoastră ca medic la spitalul din București; cred că acest post vă va permite un câmp de observații numeroase și care nu vor fi lipsite de valoare. Este prin urmare o misiune de explorare științifică ce trebuie să vă fie propusă, pe timpul șederii dumneavoastră în Valahia; și rezultatul studiilor dumneavoastră igienice și medicale va fi foarte bine primit la Academia de medicină. Vă și văd deja în cadrul unui serviciu de statistică medicală la spitalul din București. Vă urez, dragul meu Domn, să fiți satisfăcut

de noul dumneavoastră post și sper lucrul acesta; căci aveți toată bunăvoința și ardoarea de a reuși.

Văd că pregătiți o teză pe un subiect important de practică medicală; accidentele terțiare ale sifilisului sunt, într-adevăr, simptome destul de frecvente care merită să fie depistate și tratate. Dacă aș avea note pregătite asupra unui număr important de cazuri pe care am avut ocazia să le întâlnesc, mi-ar face plăcere să vi le adresez. Dar nu am nicidecum timp să mă ocup de acest lucru. O am pe sărmana mea soție bolnavă de multă vreme de dureri reumatismale și nu mă pot ocupa de cercetare în momentul de față. Continuați-vă deci lucrările și cariera dumneavoastră și sunt convins că veți reuși să vă întoarceți mulțumit de ceea ce ați făcut în tot timpul când ați fost absent.

Până atunci, fiți convins că nu voi înceta să mă gândesc la dumneavoastră și că mă voi interesa mereu de persoana domniei voastre.

Dr Gastonet

ANR Argeș, Fondul Familial Peticari-Davila, Pachetul I, Nr. 14

Angers, 8 noiembrie

Abia așteptam să răspund la amabila dumneavoastră scrisoare, dar îmi trebuie o bună ocazie și începerea școlii mi-o oferă. Tânărul Guibourg se însărcinează să vă dea acest răspuns și vă va spune cât de mult mă bucur pentru viitorul care vă este dat.

Terminați ultimele examene și pășiți în viața care vi se deschide; va răspund în legătură cu succesul zelului dumneavoastră, sârguința dumneavoastră îmi oferă această siguranță. Așa cum mi-ați scris, peste trei ani veți revedea Franța și prietenii dumneavoastră: nu trag speranță să vă mai pot primi atunci. Nu mai număr la vârsta mea anii, ci doar cu timiditate zilele. Vă rog să credeți însă că atât cât voi trăi, mă voi interesa de dumneavoastră: cum am pierdut totul, singura mea dorință este de a-i vedea fericiți pe cei care mă înconjoară.

Nu uitați, dragul meu Domn, să ne dați vești de îndată ce veți ajunge la destinație: vă doresc să puteți ajunge la București și să vă instalați de manieră avantajoasă.

Nu sunteți ca cei despre care vorbește unul din poezii noștri, care nu se simt bine nicăieri. Nu veți spune ca ei: nefericirea aparține locurilor în care locuiești, iar fericirea acolo unde nu te afli.

Dumneavoastră vă veți face iubit pretutindeni și bunii slavi vor beneficia prin dumneavoastră de un bun cetățean. Amintiți-vă însă de noi și fiți sigur că vă vom răsplăti la rândul nostru.

Toate cele bune din inimă!

J. Guépin
Dr. Inspector

Angers
8 noiembrie 1852

ANR Argeș, Fondul Familial Perticari-Davila, Pachetul I, Nr. 6

ACADEMIA

Instrucția Publică
departamentală
din Maine et Loire

Angers, 17 octombrie 1852
Dragă Domnule Davila,

Vă mulțumesc pentru vestea bună pe care mi-o dați; și, cum sunt foarte convins că veți răspunde perfect la tot ceea ce se așteaptă de la dumneavoastră și la încrederea de care vi se face dovadă, nu mă îndoiesc că acum cariera dumneavoastră vă va fi asigurată; și aceasta pe bună dreptate; este un lucru binemeritat. Continuați studiile medicale, în același timp cu îndeplinirea îndatoririlor dumneavoastră, căci aveți nevoie de Doctorat.

Mi-a părut foarte rău că nu eram acasă când ați venit în timpul călătoriei dumneavoastră la Angers.

Vă rog să credeți că voi fi întotdeauna foarte bucuros de fericirea de care veți avea parte.

Al dumneavoastră foarte devotat,
Rectorul,
Henry³⁰
Dlui Carlos Davila, student în medicină, Paris

Necunoscând adresa dumneavoastră am hotărât să vă trimit scrisoarea la Dl. Dr. Monneret, protectorul dumneavoastră care va binevoi să v-o transmită.

ANR Argeș, Fondul Familial Perticari-Davila, Pachetul I, Nr. 9

Ceea ce mă anunțați, dragă Domnule, îmi face o plăcere extrem de mare, sunt fericit să văd situația dumneavoastră atât de favorabil îmbunătățită și vă trimit complimente.

³⁰Pierre Henry a fost mai întâi rector al Academiei din Angers, apoi rector al Academiei din Maine-et-Loire (1850-1854).

Distincția al cărei obiect îl faceți din partea profesorilor dumneavoastră este acum, la sfârșitul studiilor dumneavoastră medicale, o demnă recompensă a muncii asidue și a purtării dumneavoastră exemplare, a devotamentului fără limite, a amabilității caracterului și a manierelor dumneavoastră.

Prezisesem succesul dumneavoastră, dar eram departe de a crede că va fi atât de mare: căci văd încă de azi cum se desfășoară în favoarea dumneavoastră o superbă perspectivă, cu nobila ambiție pe care v-o cunosc, cu imperiul [sic] pe care-l aveți asupra dumneavoastră, cu învățătura însușită și cu cea a meseriei dumneavoastră, toate acestea nu vor lipsi să vă vedem în trei ani ca un medic instalat în mod remarcabil, care nu va veni să vă chinuie cu dorința de a reveni la Anjou, de a începe o nouă carieră.

Dacă totuși un nou concurs de împrejurări tot atât de favorabile v-ar readuce aproape de noi, voi fi, așa cum sunt și astăzi, foarte fericit să aflu un astfel de lucru. Oriunde vă veți afla, succesele și fericirea dumneavoastră mă vor umple de bucurie. Țineți-mă la curent.

Vreau, orice-ar fi, să vă strâng mâna înainte de plecarea dumneavoastră și să vă spun de asemenea la revedere, dacă timpul nu vă va permite să veniți până aici, scrieți-mi din vreme.

Toți cei care vă iubesc aici, Dl și Dra Benoît în special, au aflat tot ce mi-ați scris.

Cred că i-ați putut anunța pe foștii dumneavoastră profesori din Angers care vă stimează la adevărata dumneavoastră valoare.

Familia Rousseau este măgulită că vă amintiți de ei; vă transmit respectul lor.

Curaj, dragă prietene, până la capăt... dar să nu care cumva ca munca să vă depășească puterile, recompensa nu va întârzia să sosească dacă veți fi sănătos până la capăt.

Cu toată prietenia sinceră,
Galin³¹

Sâmbătă 23 octombrie 1852

ANR Argeș, Fondul Familial Peticari-Davila, Pachetul I, Nr. 5

Angers, 17 octombrie 1852
Domnule,

Primesc scrisoarea pe care ați avut onoarea să mi-o scrieți alaltăieri, pe 14 ale lunii. Sunt fericit de sentimentele afectuoase pe care mi le exprimați și care îmi fac bine

³¹ Semnătura este aproape ilizibilă.

la vârsta bătrâneții mele. Am apreciat întotdeauna calitățile dumneavoastră de suflet și ușurința cu care natura v-a înzestrat pentru a întreprinde multe lucruri și a le face bine. Vă urez ca aceste calități să vă aducă recunoștință și mai ales fericire. Fie ca locuitorii Dunării să poată judeca zelul dumneavoastră tot atât de bine cum au știut să o facă cei de pe Loara/și cred chiar și cei de pe Sena !

Fie ca gospodarul să vă poarte noroc și să știe să aprecieze favorabil cadoul pe care i-l face Dl. profesor Monneret, pe care îl invidiez.

Dacă aș avea puterea sa, v-aș opri la noi, care vă iubim mult, în loc să vă trimitem printre turci, saxoni, unguri etc.

Ziua bună, Domnule, încă o dată urări și sentimentele mele devotate.

Lachèse³²

ANR Argeș, Fondul Familial Perticari-Davila, Pachetul I, Nr. 8

Angers 21 octombrie 1852

Domnule și prietene,

Nu puteam primi o scrisoare care să-mi facă mai mare plăcere decât cea pe care mi-ați adresat-o.

Mă informați că tocmai ați fost numit medic la spitalul civil de la București cu 4000 de franci de remunerație pe an. Această onorabilă propunere într-o țară unde medicii francezi se bucură de o favoare binemeritată, vă fletează fără îndoială; în plus, ea va oferi mijloacele de a dubla cel puțin onorariile anuale care vă sunt acordate prin contract. Pentru mine, Domnule, [care] v-am apreciat, nu mă îndoiesc nicidecum că [la sfârșitul] celor trei ani cât trebuie să dureze contractul dumneavoastră, talentul și zelul pe care le veți dovedi în exercițiul profesiei vă va asigura o poziție socială de care mulți dintre colegii dumneavoastră ar putea fi geloși.

Veți reveni după aceea în orașul pentru care păreți că ați păstrat afecțiunea dumneavoastră?

Veți vrea poate să vă stabiliți la Paris unde natura și fericitele dumneavoastră dispoziții intelectuale par să vă cheme ? Viitorul ni-l va spune. În orice caz și orice s-ar întâmpla, fiți convins, Domnule și tânăr confrate, căci de acum încolo vă pot acorda acest nume, fiți convins, spuneam, că oriunde vă veți afla, vă voi aplauda succesele și voi păstra întotdeauna o amintire plăcută a agreabilelor relații pe care le-am întreținut împreună.

³² Este vorba de doctorul Grégoire Lachèse (1773-1863), medic care instalează la Angers în 1805, unde lucrează ca medic la liceul din acest oraș, apoi ca profesor la școala de medicină începând cu 1807, medic la școala de arte și meserii, chirurg-major în Garda națională și apoi director al școlii de medicină.

De mai multe ori deja, Domnule, v-am citat ca exemplu fiului meu. Cariera care se deschide în fața dumneavoastră și pe care o veți urma cu onoare, va fi încă o dată pentru mine o ocazie de a-i aduce aminte de numele dumneavoastră. Nimeni nu va putea să împărtășească mai mult ca mine tot ce vi se va întâmpla în bine pe tot timpul perioadei împlinirii misiunii care v-a fost încredințată. Dacă, așa cum cred cu tărie, veți rămâne în Valahia, va trebui să renunțăm la regretele noastre, de vreme ce determinarea dumneavoastră va fi conformă cu interesele dumneavoastră personale. Continuați însă să vă amintiți de buna noastră Franța și de orașul Angers; aduceți-vă aminte și de unul din primii dumneavoastră profesori și șefi de serviciu în medicină care, la rândul lui, nu vă va uita niciodată.

Devotatul și căldurosul dumneavoastră
E. LACHESE³³

P.S. Soția mea, care vă păstrează o amintire plăcută, mă roagă să vă transmit din partea sa o mie de salutări și încurajări. Fiul meu vă strânge mâna prietenește.

ANR Argeș, Fondul Familial Peticari-Davila, Pachetul I, Nr. 7

Angers, 19 octombrie 1852
Dragă Domnule Davila,

Soțul meu, obligat să plece în turneul Juriului medical, îmi încredințează misiunea să răspund acestui lung adio pentru durata de trei ani al dumneavoastră. Acest eveniment neașteptat ne-a provocat mai întâi de toate o adevărată tristețe: Valahia se află atât de departe! Fără îndoială, postul onorabil care vă este încredințat compensează în fața ochilor rațiunii ceea ce depărtarea și despărțirea provoacă în inima dumneavoastră: pentru noi însă, pentru prietenii care vă și vedeau stabilindu-vă la Angers ca un copil răsfățat, sperându-i pe tinerii plini de ambiții, această veste ne tulbură și ne întristează. Cu toate acestea, dacă acest lucru vă este convenabil, trebuie să vă felicităm.

Vă veți afla în locuri pe care doreați să le explorați și poate că acest lucru va fi pe gustul dumneavoastră pentru aventură.

Dumnezeu să vă însoțească!

Vă mulțumesc pentru amintirea pe care o poartă cu ea pentru mine scrisoarea dumneavoastră.

De multă vreme, m-am obișnuit să vă consider ca pe un al doilea fiu. Mi-ați fost prezentat de Camille, încântat de noblețea caracterului dumneavoastră. De atunci,

³³Trebuie să fie doctorul Adolphe Lachèse, fiul doctorului Grégoire Lachèse. Ca și Davila, a participat la salvarea victimelor după prăbușirea podului de la Angers în 1850.

discuțiile noastre plimbându-ne în jurul grădinii, discuții atât de pline de morală și de o atât de înduioșătoare filozofie, mi-au dovedit că într-adevăr Camille avea dreptate: posedată aceste calități nobile de inimă și spirit. Cu toate acestea, știți foarte bine, nu trebuie să contați prea mult pe dumneavoastră înșivă: temeți-vă un pic de dumneavoastră, dragul meu copil, lăsați-mă să vă numesc astfel, nu sunteți încă doctor și nici medic la București!

Duceți acolo bogățiile care v-au fost date: dezvoltăți-le, înmulțiți-le.

Îi consider fericiți pe oamenii suferinzi asupra cărora se va apleca toate sollicitudinile talentului și tânărului dumneavoastră zel.

Fie ca acești trei ani să fie pentru noi un timp de pace și de muncă!

Munca plăcută lui Dumnezeu curăță și sfințește, lasă în urmă o foarte dulce bucurie.

Poate ne vom revedea peste trei ani : poate providența vă va dărui pe aceste meleaguri o familie sau prieteni care să-i țină loc : poate nu ne vom mai revedea. Rugați-vă pentru noi, mă voi ruga pentru dumneavoastră : vă voi dărui un loc alături de fiul meu. Aduceți-vă aminte de Camille. Dl. Jouret dorește mult să vă revadă, tânărul medic de la București va fi pentru totdeauna una din gloriile modestului spital din Angers.

A dumneavoastră devotată prietenă.

ANR Argeș, Fond familial Perticari-Davila, Pachetul 1, Nr. actului 17

Paris 19 iulie 1853

Am aflat, Domnule, că sunteți bine, ceea ce ne-a bucurat mult; am aflat de asemenea că clientela dumneavoastră a crescut într-atât că ați fost obligat să aveți doi cai; am mai auzit că vă plictisiți; nu știm care sunt cauzele acesteia și că fără să știu dacă am contribuit în vreun fel la aceasta trebuie să vă spun că am fost foarte mirat mai ales că locuitorii din Angers v-au invitat și nu am avut nicio veste de la familia Bordillon , cărora le scrisesem pentru a le spune că sunt alături de ei în teribila lor nenorocire.

Fata mea este cu noi și așteptăm soțul ei peste 15 zile. Copiii ne-au vorbit de dumneavoastră de mai multe ori. Cel mare este silitor încât face cinste vârstei pe care o are, cel mic este jucăuș iar fata cea mică vorbește mai bine ca el, este avantajul ei de față.

Dacă treburile vă permit să mergeți în vizită la familia Florescu, vă rog să le transmiteți multe complimente din partea mea și a fiicei mele.

Sper că ne veți da în curând vești și vă rog până atunci să primiți sentimentele mele cele mai distinse.

ANR Argeș, Fond familial Perticari-Davila, pachetul 1, Nr. 59

Paris, 4 februarie 1862

Dragul meu Director,

Permiteți-mi să vă readuc în memorie anatomia clasică și pe autorul ei ; într-una din precedentele mele scrisori, că vorbeam despre anatomia vegetală. Am sacrificat acestei producții noi toată vara și toamna trecută, și nu sunt decât în faza durerilor nașterii.

Pot prezenta floarea de garoafă ca tip de floare simplă, o crizantemă, ca tip de floare compusă, o floare de gura-leului, de fucsia, o floare de mazăre, o floare de rumex, un grăunte de grâu în stare normală de germinație, toate acestea descompunându-se în proporții mari; nu numai floarea în care se văd grăunțele la starea de ovul dar și o alta reprezentând un ovar în care grăunțele este în starea de maturitate. Fiecare desen ar reveni, dacă socotim en gros la suma de 80 de franci. Nu le-am arătat încercările mele decât la cei apropiați care au părut satisfăcuți : țin în mână ramura a cărei organizare aprofundată aș dori să o ilustrez, urmând vasele și fasciculele lemnoase de la rădăcină și până la frunze cu razele lor medulare, teaca medulară.

În acest nou proiect, întâlnesc multe dificultăți, precum și obligația de a face multe cheltuieli ; sper cu toate acestea să o duc la capăt cu bine dacă Dumnezeu îmi dă destulă viață și bani suficienți.

Am mai realizat, ca noutate, într-o proporție jumătate mai mare decât natura desenul unei porțiuni a bazei craniului în care am indicat dura-mater în toată mărimea ei cu pliurile și sinusurile venoase. Prețul ar fi de 80 de franci.

Nu pot încă să precizez prețul la toate aceste preparate, căci intenția mea este să le las la prețul cel mai mic.

În așteptarea momentului când vă voi putea arăta noile mele desene și a vă stabili prețul cel mai potrivit, permiteți-mi să vă reamintesc că cele trimise în noiembrie 1860 se ridicau la un preț de 3015 franci [...]; rămâne de plătit suma de 588 franci pe care vă rog să mi-o adresați.

Până atunci, vă rog să primiți, stimatul meu confrate, sentimentele mele respectuoase și devotate.

Louis Auzoux

ANR Argeș, Fondul Familial Peticari-Davila, Pachetul I, Nr. 9

Brăila, 20 august 1863

Domnule Inspector

După ultima dumneavoastră telegramă, comandantul militar și câteva alte persoane au înțeles că nu era timp de fleacuri și mi-au eliberat trei camere din apartamentul de sus unde am pus 16 bolnavi.

Ar fi putut să-mi acorde mai multe dar văzând că reparațiile ar fi putut să avanseze, m-am mulțumit cu acestea pentru a nu crea alte probleme Domniei voastre.

Reparațiile se desfășoară cu repeziciune, puteți fi sigur, căci mă ocup personal de ele! Paturile pe care mi le-ați trimis sunt magnifice și inscripțiile le-au făcut mare plăcere câtorva persoane. Să dea Dumnezeu ca aceste paturi să fie puse rapid la dispoziția sârmanilor noștri bolnavi... Vă previn că planul arhitectului pentru a repara camerele de carantină destinate spitalului militar au fost încredințate de municipiu comandantului militar de aici. Puteți verifica la ministerul de Război dacă a fost trimis.

Președintele municipiului vă roagă să recomandați ministerului de Lucrări publice să fie aprobat mai repede planul de reparații al spitalului nostru pentru motivul că, împotriva regulilor, pe de o parte a început deja lucrările și, pe de alta, a trimis planul la București pentru aprobare.

Vă rog să primiți, domnule Inspector, asigurarea foarte înaltei mele considerații și omagiile doamnei Galluni.

Al dumneavoastră devotat,
Galini

ANR Argeș, Fond familial Perticari-Davila, pachetul I, Nr. 100

Dragul meu Doctor,

Permiteți-mi să vi-l recomand într-un mod cu totul special pe domnul Canut, un tânăr savant francez pe care am avut onoarea să-l cunosc la Nisa unde se bucură de stima întregii lumi. Intenția sa la sosirea aici era să fondeze o casă educativă, numai că acest proiect, pentru care l-am încurajat din toate puterile, se lovește de obstacole insurmontabile. Condamnat la o vacanță pe care nu și-a dorit-o, domnul Canut dorește să-i confere o direcție care să fie în folosul țării făcând din ea floarea Principatelor. Vă garantez că va face lucrul acesta în mod complet și ireproșabil. Vă solicit deci sprijinul în favoarea acestei acțiuni bună și frumoasă. Acest sprijin pe care domnul Canut îl merită la modul incontestabil și pe care-l veți aduce pentru el va spori recunoștința mea pentru dumneavoastră.

Primiți, vă rog, Domnule și dragă prietene, expresia sentimentelor mele cele mai devotate

Toată stima
Bălăceanu, 8 ianuarie 1865

ANR Argeș, Fond familial Perticari-Davila, pachetul II, Nr. 80

Paris 29 iunie 1877
Stimate Domn,

Bunăvoința pe care mi-ați mărturisit-o mă încurajează să vi-l recomand pe domnul Aimé Bureau, asociat cu unul din prietenii mei la exploatarea unei fabrici de aparate de pansament destinat folosirii de către ambulanțe.

V-aș fi foarte recunoscător dacă ați avea bunățatea de a asculta explicațiile domnului Bureau despre folosirea acestor aparate care oferă, după părerea sa, avantaje reale față de cele folosite până ziua de azi. Câteva clipe vă vor fi suficiente pentru a aprecia aceste aparate [ilizibil] și, dacă aceste aparate sunt într-adevăr superioare, să îi acordați protecția dumneavoastră pentru a-l ajuta să le pună în vânzare.

Evenimentele nu-mi permit să vin în anul acesta în țară. Regret cu adevărat acest lucru. Nu pot decât să urmăresc de departe faptele de pe front de care vorbesc ziarele.

Vă rămân foarte obligat dacă veți putea să-l primiți pe protejatul meu cu obișnuita dumneavoastră bunăvoință, și vă rog să primiți, stimate Domn, complimentele mele cele mai călduroase.

Devotatul dumneavoastră
Ch. D'Epinois
41 rue de Bourgogne

Dacă vă pot fi de folos la Paris, nu ezitați să faceți apel la mine.

ANR Argeș, Fondul Familial Peticari-Davila, Pachetul I, Nr. 13

Angers, 2 octombrie '82
Dragul meu domn Davila,

Vă mulțumesc că mi-ați împărtășit vestea despre noua dumneavoastră situație pe care am aflat-o cu multă plăcere. Dumont, căruia i-am comunicat această veste bună, vă felicită. Crede că puteți folosi foarte bine acești primi trei ani care vor urma după numirea dumneavoastră. Nu se îndoiește că veți folosi șederea în Valahia pentru a face o muncă fructuoasă pentru viitorul dumneavoastră ca medic. În timpul călătoriei sale la Londra și în Scoția, dl. Dumont a întâlnit un tânăr valah care a exersat o funcție asemănătoare cu cea de prefect în țara noastră într-o provincie a cărei capitală este Bucureștiul. Este o țară frumoasă și bună care duce lipsă de oameni cultivați, de muncitori inteligenți. Clerul grec exercită o anumită influență și împiedică progresul prin ignoranța lui. Doresc foarte sincer să vă simțiți perfect de bine tot timpul cât trebuie să stați acolo, dar presimt că voi constata cu regret că veți lucra cât se poate de bine pentru a rămâne definitiv acolo.

Vreau să vă mai văd acasă la mine pentru a vă mulțumi pentru serviciul pe care mi l-ați adus. Când m-am întors de la Londra, am fost atât de bolnav pe timpul traversării

pe mare pentru a doua oară, încât m-am îndreptat imediat spre casă; ceea ce m-a făcut să nu am plăcerea de a vă revedea.

Sunt mai încântat de călătoria mea englezească decât de cele două luni petrecute la Paris, deși iubesc infinit mai mult Franța. Repetam cu voce joasă la Londra: Sunt franțuzoaică, țara mea înainte de toate.

Voi urmări, bunul meu domn Davila, cu cel mai viu interes ceea ce vi se va întâmpla în bine sau în rău.

Inimile drepte și generoase au parte de afecțiunea mea.

Vă doresc cu toată sinceritatea toată fericirea posibilă și sigură.

Servitoarea dumneavoastră devotată
Dna Dumont

Când îl veți vedea pe Charles, vă rog să-i dați câteva sfaturi bune. Îi voi transmite lui Feillé care sosește în seara aceasta de la Laval unde se află de o lună.

Fig. 4, Conacul familiei Peticari, de la Izvor, anii 1940,
Arhiva personală Irina Ghica Cantacuzino.